

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1932 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 8 januari 1932 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 32, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket¹.

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

¹ Senaste lydelse se 1931: 194.

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
Cigarrer	24	öre	kr.	28	öre	kr.
Cigarrcigarretter	36	0.8	—	37	4	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	53	0.4	—	44	2	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	53	0.2	—	44	1.3	—
Röktobak	54	0.2	—	45	1.3	—
Tuggobak	46	—	1.50	46	—	1.50
Snus	31	—	1	41	—	1.50
	37	—	0.75	39	—	1.50

I skattehänseende — — — gram.

22 §.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monoplets utövarare för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämda belopp må ej överstiga 7.50 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — fastställande av avgift.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Till utskottets behandling hava jämväl hänvisats följande motioner rörande tobaksbeskattningen och handeln med tobaksvaror, nämligen:

motionen nr 90 i första kammaren av herrar *Holmgren* och *Bergman*, i vilken hemställts, »att riksdagen ville besluta att för finansiering av åtgärder till arbetslöshetens bekämpande uttaga en extra konsumtions-skatt under ett års tid från den dag Kungl. Maj:t beslutar

a) i form av 1 öre per försåld cigarrett eller genom beskattning av tobakshanteringen i annan form, som kan beräknas tillföra statskassan motsvarande inkomst,

b) i form av en tullförhöjning av 25 öre per kilogram kaffe»;

motionen nr 247 i andra kammaren av herr *Lithander*, i vilken hemstälts, »att riksdagen måtte besluta

a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att genom ändring av gällande bestämmelser rörande tobaksbeskattningen återställa det jämviktsförhållande mellan tobaksmonopolets försäljningar och tobakshandlarnas import, som avsågs vid tobaksmonopolets införande; samt

b) att i avvaktan på att en av sådan utredning föranledd reglering av förhållandet mellan tobaksmonopolets utövare och tobakshandlarna blir genomförd, 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall i nedan angivna delar erhålla följande förändrade lydelse:

§ 22.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt.

Priskurantpriset — — — fastställande av avgift.»; samt

de likalydande motionerna nr 272 i första kammaren av herrar *Akerberg* och *Strömberg* samt nr 400 i andra kammaren av herrar *Uddenberg* och *Nilsson* i Örebro, i vilka hemstälts, »att riksdagen i anslutning till behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 32 måtte hemställa till Kungl. Maj:t att verkställa utredning *dels* rörande skapande av en effektiv kontroll över importen av tobaksvaror, eventuellt genom monopolets övertagande av själva importen, *dels* rörande en för alla parter acceptabel reglering av förhållandet mellan monopolet och dess återförsäljare under tillgodoseende av särskilt yrkestobakshandlarnas berättigade önskemål samt, om så anses erforderligt, för riksdagen framlägga förslag i berörda ämnen».

Beträffande motiveringen för de av motionärerna framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna.

Motionen nr 90 i första kammaren har utskottet, i vad densamma avser höjning av tullen å kaffe (punkten b), redan besvarat i sitt betänkande nr 3, varom utskottet här vill erinra.

Enligt gällande bestämmelser utgår tobaksskatten *dels* med viss procent av varans priskurantpris eller varans värde, *dels* ock med visst efter varans myckenhet bestämt belopp. De nu gällande skattesatserna framgå av följande uppställning, som återfinnes i 18 § 1 mom. i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, sådant detta författningsrum lyder enligt förordning den 12 juni 1931 (nr 194).

**Skatte-
satserna.**

*Gällande
bestämmelser.*

	För inom riket till- verkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurant- priset eller värdet	belopp för		procent av priskurant- priset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
Cigarrer	24	öre	kr.	28	öre	kr.
Cigarrcigarretter	33	0.8	—	34	4	—
Cigarretter	50	0.4	—	41	2	—
Röktobak	41	0.2	—	41	1.8	—
Tuggtobak	41	—	1.50	41	—	1.50
Tuggtobak	31	—	1	41	—	1.50
Snus.....	37	—	0.75	39	—	1.50

*Proposi-
tionen.*

I den föreliggande propositionen har, i enlighet med vad styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet föreslagit, framlagts förslag om förhöjning i tobaksskatten beträffande cigarrcigarretter, cigarretter och röktobak, medan de nuvarande skattesatserna för cigarrer, tuggtobak och snus bibehållits. Enligt förslaget, vilket endast berör värdeskatten å förstnämnda slag av tobaksvaror, skulle denna komma att höjas för cigarrcigarretter med 3 procent, för cigarretter med fast munstycke med likaledes 3 procent, för cigarretter utan fast munstycke med 4 procent och för röktobak med 5 procent. Differentieringen mellan cigarretter med respektive utan fast munstycke utgör en nyhet.

Av den utav föredragande departementschefen till förenämnda statsrådsprotokoll lämnade redogörelsen framgår bland annat följande.

I sin förslagsberäkning av statsinkomsterna för nästkommande budgetår beräknade riksräkenskapsverket, att tobaksskatten — under antagande att nuvarande skattesatser bibehölles oförändrade — skulle komma att under nämnda budgetår giva en avkastning av 65 miljoner kronor. Då det i nuvarande statsfinansiella läge befanns erforderligt att räkna med en större intäkt från ifrågavarande skatteälla, än som sålunda av riksräkenskapsverket förutsatts, anmodade departementschefen den 11 december 1931 Tobaksmonopolets styrelse att föreslå en ökning av skatten å vissa tobaksvaror så, att det för nästa statsreglering avsedda skattebeloppet kunde beräknas uppgå till förslagsvis 72 miljoner kronor.

I anledning därav inkom styrelsen i skrivelse den 16 december 1931 med yttrande och förslag i ämnet. Styrelsen anförde därvid, att det — vid övervägande av de skattesatser, som lämpligen borde bliva föremål för förhöjning — varit för styrelsen angeläget att söka tillse, att höjningen om möjligt skulle kunna genomföras på ett sätt, som icke visade sig nödvändig-göra en sådan fördyring av tobaksvarorna, som skulle kunna föranleda någon större konsumtionsminskning eller nämnvärdare förskjutning i konsumtionen från dyrare till billigare tobaksvaror eller mellan de olika

varuslagen inbördes. Dels skulle nämligen dylika följder tendera till ett sänkande av det finansiella utbytet av skatten, dels skulle genom dem bolaget tillfogas skada, i det att bolaget skulle bli nödsakat avskeda personal, med därav följande arbetslöshetsunderstöd, och i det att i maskiner, anläggningar och råmaterial bundet kapital skulle bli oanvänt.

I anslutning till vad sålunda anförts hade styrelsen — under framhållande att det givetvis vore ganska vanskligt att bilda sig en bestämd uppfattning, huru skattesatserna borde lämpligast inbördes avvägas för att ovannämnda synpunkter skulle bli i största mån beaktade — framlagt det förslag till förhöjning i tobaksskatten, som genom förevarande proposition sedermera förelagts riksdagen. Efter att hava anmärkt, att med detta förslag de olika skattesatserna skulle rent skattetekniskt sett bli inbördes avvägda på lämpligaste sätt, uttalade emellertid styrelsen — vad anginge det statsfinansiella resultatet av de ifrågasatta skatteskärpingarna — sina tvivelsmål, huruvida tobaksskatten verkligen skulle under budgetåret 1932/1933 kunna komma att inflyta med ett så högt belopp som det ifrågasatta av 72 miljoner kronor.

I samband med denna redogörelse har departementschefen — till belysande av de förskjutningar, som förbrukningen av olika slag av tobaksvaror undergått under de tre senast förflutna åren — hänvisat till följande sammanställning, vari omsättningen angives efter priskurantpris.

	1929 kronor	1930 kronor	1931 kronor
Cigarrer	10,158,000	9,589,000	8,428,000
Cigarrcigarretter	16,899,000	17,311,000	16,734,000
Cigarretter	62,457,000	67,344,000	67,454,000
Röktobak	20,597,000	20,290,000	20,157,000
Tuggtobak	2,467,000	2,176,000	2,068,000
Snus.....	18,741,000	18,806,000	18,755,000

För egen del har departementschefen i ämnet anförts följande:

»Av den lämnade redogörelsen framgår, att Tobaksmonopolets styrelse i sitt förslag sökt fördela skatteförhöjningen på olika varuslag så, att den ej skall leda till större konsumtionsminskning eller nämnvärdare förskjutning i konsumtionen från dyrare till billigare tobaksvaror eller mellan de olika varuslagen inbördes. Från denna utgångspunkt föreslår styrelsen, att skatteförhöjningen skall drabba cigarrcigarretter, cigarretter och röktobak, medan de nuvarande skattesatserna för cigarrer, tuggtobak och snus skulle lämnas orubbede. Mot styrelsens förslag härutinnan har jag ingen erinran. Den tydliga tendens till konsumtionsminskning i avseende å cigarrer och tuggtobak, som kan utläsas ur den i det föregående återgivna sammanställningen, samt den höga belastning, som redan åvilar snuset, synas mig sålunda motivera, att dessa varuslag undantagas från skatteförhöjningen. Vidkommande skat-

Departements-
chefen.

teökningens fördelning mellan cigarreigarretter, cigarretter och röktoak finner jag de av styrelsen föreslagna skattesatserna inbördes väl avvägda och giver alltså även i denna del förslaget min anslutning.»

»Styrelsen för Tobaksmonopolet har uttalat tvivelsmål, huruvida, även om de ifrågasatta skatteskärpningarna genomföras, tobaksbeskattningen verkligen kan förväntas under nästa budgetår komma att inbringa det förutsatta beloppet av 72 miljoner kronor, innebärande en ökning med 7 miljoner kronor i förhållande till riksräkenskapsverkets på oförändrade skattesatser grundade beräkning av 65 miljoner kronor. Med hänsyn till den tveksamhet, åt vilken styrelsen sålunda givit uttryck, har jag i mina slutliga beräkningar i statsverkspropositionen stannat vid ett belopp av 70 miljoner kronor, med vilket belopp inkomsttiteln tobaksskatt upptagits i statsregleringsförslaget för budgetåret 1932/1933.

Med hänsyn till önskvärldheten av att löpande statsreglering förstärkes utgår jag ifrån att de föreslagna skatteökningarna böra träda i kraft redan under innevarande budgetår, så snart detta, efter det riksdagen fattat beslut i frågan, av praktiska skäl låter sig göra. I anledning härav synes mig i författningen böra intagas en bestämmelse om dess ikraftträdande å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes.»

*Motionen
I: 90.*

I motionen nr 90 i första kammaren har föreslagits, att för finansiering av åtgärder till arbetslöshetens bekämpande skulle, såvitt nu är fråga, under ett år uttagas en extra konsumtionsskatt av 1 öre per försåld cigarrett eller en beskattning av tobakshanteringen i annan form beslutas, som kunde beräknas tillföra statskassan en mot nämnda skattesats svarande inkomst.

*Utskottets
yttrande.*

Mot en skärpning i tobaksbeskattningen har utskottet i nuvarande statsfinansiella läge icke något att erinra. En så avsevärd höjning i beskattningen som den i motionen nr 90 i första kammaren föreslagna har utskottet emellertid icke velat förorda närmast med hänsyn till att de statsfinansiella verkningarna därav icke låta sig överblickas utan särskild utredning av frågan. Utskottet har därför icke funnit tillrädligt, att tobaksbeskattningen för närvarande skärpes i vidare mån än vad Kungl. Maj:t föreslagit. I likhet med departementschefen har utskottet ansett, att skatteökningarna böra träda i kraft redan under innevarande budgetår.

Frågor rörande handeln med tobaksvaror.

Tobaksimportörerna.

1914 års monopollagstiftning byggde på den principen, att importträkten i princip bibehölls utan begränsning för tobakshandlare. Till skydd för monopolbolaget blev importen, utöver tull, belastad med en särskild licensavgift, som skulle omfatta icke blott den för monopolbolagets tillverkning och import utgående skatten utan därjämte ett belopp, motsva-

rande vad monopolbolaget pålade vara med samma försäljningspris för 1914 års lagstiftning. täckande av sina omkostnader samt vinst.

I proposition nr 254 till 1914 års senare riksdag med förslag till förordning angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket m. m. framhöll chefen för finansdepartementet, att systemet med bibehållande av den fria importrätten samt införande av särskilda licensavgifter visserligen skulle komma att medföra en fördyring av importörernas varor men däremot icke skulle förorsaka något intrång i deras näringsverksamhet. Vid sådant förhållande kunde någon ersättning vare sig till importörerna själva eller till hos dem anställda personer icke ifrågakomma.

Vederbörande särskilda utskott fann emellertid obestridligt, att de enskilda importörerna åtminstone beträffande vissa varuslag genom tillkomsten av ett monopolbolag, som självt uppträdde såsom konkurrent på tobaksimportens område, fått sin ställning i viss mån försvagad. Av denna anledning kunde det anses befogat, att de enskilda handlande, vilkas affärer uteslutande eller till huvudsaklig del varit baserade på import av utländska tobaksvaror, erhöles någon ersättning för den minskning i näringsverksamhet, som de på grund av monopolets införande till äventyrs komme att få vidkännas. Att dessa ersättningar borde utgå efter andra och mindre generösa grunder än gottgörelsen till dem, som på grund av monopolets införande nödgats helt och hållet upphöra med sin förut bedrivna verksamhet, finge utan vidare anses självfallet. Därjämte borde emellertid den inskränkning i ersättningsrätten göras, att densamma begränsades till att omfatta endast importörer av cigarrer och cigarreigarretter.

I enlighet med av särskilda utskottet framställt förslag tillerkändes importörerna viss ersättning för intrång i deras näringsverksamhet. Dylik ersättning beviljades dock jämlikt 10 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket endast handlande, som idkade import av utländska cigarrer och cigarreigarretter.

Tobaksmonopolets andel av licensavgiften var ursprungligen fastställd till 13 procent. Det visade sig emellertid, att 13 procent understeg Tobaksmonopolets kostnader och vinst. År 1920, då tillgången på importvaror var riklig och bolaget ansåg sig kunna tillverka landets behov av tobaksvaror, fann bolaget lämpligt att genomföra förhöjning av den bolaget tillkommande andelen av avgiften till 18 procent. Riksdagen beslöt år 1924 att nedsätta denna andel till ett maximum av 14 procent, vilket maximum nedsattes ytterligare år 1926 till 10 procent och år 1931 till 8 procent, vilka nedsättningar beslötos i samband med ökning av tobaksskatten genom överföring av vinst till skatt.

Monopolbolagets andel i licensavgiften.

Omläggningar
av beskatt-
ningssystemet.

Till den 1 mars 1922 utgick tobaksskatt med samma procent av försäljningspriset för inom riket tillverkade och importerade varor. Från och med den 1 mars 1922 uttogs en särskild skatt å tobaksvaror efter stycketal eller efter vikt, vilken hårdare drabbade importerade varor än inom riket tillverkade. Vid sistnämnda tidpunkt skyddades således den inhemska tillverkningen i tävlan med importen dels av den högre tull, som utgick å färdiga tobaksvaror än å råtabak, dels av monopolets andel av licensavgifter och dels av den högre tobaksskatt, som utgick för importerade varor.

Genom beslut av 1924 års riksdag vidtoges förenklingar i de mångahanda former, under vilka staten uttog inkomst av tobakshanteringen. Dessa inneburo i huvudsak, att tullavgifterna å såväl råtabak som färdiga tobaksvaror överfördes till en efter stycketal respektive vikt utgående skatt, att den ordinarie och särskilda skatten sammanslogos till en efter värdet utgående procentuell skatt, att, med bibehållande i övrigt av ungefär den dåvarande sammanlagda skattebelastningen å tobak och tobaksvaror, 3 procent av monopolbolagets totalomsättning överfördes från vinst till skatt, i samband varmed den i licensavgiften ingående andelen till monopolbolaget sänktes. Genom dessa bestämmelser, som trädde i kraft den 1 juli 1924, bibehölls, ehuru med någon jämkning nedåt, den år 1922 införda merbelastning, som utöver tull pålagts de importerade varorna.

Frågan om engrosimportörernas ställning var föremål för riksdagens behandling år 1927. I en vid sistnämnda riksdag inom andra kammaren väckt motion nr 336 hemställdes, att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville anhålla om förslag antingen till en sådan omläggning av tobaksskatterna, att dessa ej drabbade importen hårdare än att jämviktsläget från år 1916 mellan monopolets försäljning och den enskilda importen åter uppnåddes eller till ordnande av importhandeln på annat sätt, utan äventyrande av denna handels allmänna uppgift, eventuellt i samband med ersättning åt importgrossisterna för det intrång i deras näringsverksamhet de sedan år 1922 förändrade skattesatserna medfört. I sitt betänkande nr 39 framhöll 1927 års bevillningsutskott, att importen under de tre första månaderna 1927, jämförd med importen motsvarande tid år 1926, ökats i värde framför allt i fråga om cigaretter, medan monopolbolaget för samma tid hade att uppvisa en minskad försäljningssumma. Härav framginge behovet av ökat skydd för den inhemska cigaretttillverkningen. Av den ståndpunkt utskottet intagit beträffande förhållandet mellan tobaksimporten och den inhemska tillverkningen följde, att utskottet icke kunde förorda verkställande av utredning i det i motionen nr 336 i andra kammaren angivna syftet att underlätta tobaksimporten genom sänkning av skattesatserna för importerade varor. Därtill komme, att den fortgående minskningen i importgrossisternas omsättning till väsentlig del vore

beroende på, att importen av färdiga tobaksvaror i växande omfattning ombesörjdes av detaljhandlarna själva. Då staten icke iklätt sig någon garanti för grosshandelns bestånd, syntes någon ersättningsskyldighet för intrång i importgrossisternas näringsfång icke åligga staten.

Värdet av handlandenas import och monopolets försäljning under åren 1925—1931 samt under sista kvartalet åren 1930 och 1931 framgår av följande, inom Tobaksmonopolet upprättade tabeller.

Omsättningen av tobaksvaror åren 1925—1931 (i 1,000-tal kronor).

	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
<i>Cigarrer.</i>							
Monopolets försäljning.....	8,812	9,040	8,907	8,605	7,711	7,369	6,736
Handlandenas import	3,512	3,296	3,181	2,964	2,447	2,220	1,692
<i>Cigarrcigarretter.</i>							
Monopolets försäljning.....	15,870	15,826	15,669	16,112	15,528	15,897	15,570
Handlandenas import	1,836	1,720	1,689	1,635	1,371	1,414	1,164
<i>Cigarretter.</i>							
Monopolets försäljning.....	45,028	45,415	47,536	49,770	54,119	59,481	60,719
Handlandenas import	8,052	7,777	9,165	7,818	8,338	7,863	6,735
<i>Röktobak.</i>							
Monopolets försäljning.....	19,069	19,050	18,811	18,543	18,216	17,602	17,242
Handlandenas import	2,931	2,415	2,334	2,573	2,381	2,688	2,916
<i>Tuggtobak.</i>							
Monopolets försäljning.....	3,256	3,016	2,815	2,626	2,462	2,173	2,064
Handlandenas import	4	6	6	4	5	3	4
<i>Snus.</i>							
Monopolets försäljning.....	21,742	20,304	19,831	19,341	18,739	18,804	18,752
Handlandenas import	3	3	3	2	2	2	2
<i>Summa.</i>							
Monopolets försäljning.....	113,777	112,651	113,569	114,997	116,775	121,326	121,083
Handlandenas import	16,338	15,217	16,378	14,996	14,544	14,190	12,513

Omsättningen av tobaksvaror oktober—december 1930 och 1931 (i 1,000-tal kronor).

	1 9 3 0				1 9 3 1			
	Okto- ber	Novem- ber	Decem- ber	Summa	Okto- ber	Novem- ber	Decem- ber	Summa
<i>Cigarrer.</i>								
Monopolets försäljning...	568	554	1,198	2,320	512	487	1,288	2,287
Handlandenas import ...	197	281	353	831	125	202	231	558
<i>Cigarrcigarretter.</i>								
Monopolets försäljning...	1,279	1,188	1,820	4,287	1,257	1,159	1,883	4,299
Handlandenas import ...	115	152	163	430	108	113	115	336
<i>Cigarretter.</i>								
Monopolets försäljning...	5,035	4,485	5,256	14,776	5,224	4,626	5,602	15,452
Handlandenas import ...	617	707	723	2,047	579	553	561	1,693
<i>Röktobak.</i>								
Monopolets försäljning...	1,468	1,375	1,498	4,341	1,435	1,326	1,475	4,236
Handlandenas import ...	248	267	236	751	323	265	247	835
<i>Tuggtobak.</i>								
Monopolets försäljning...	186	169	185	540	177	158	173	508
Handlandenas import ...	—	—	—	—	1	—	—	1
<i>Snus.</i>								
Monopolets försäljning...	1,653	1,506	1,551	4,710	1,645	1,501	1,560	4,706
Handlandenas import ...	—	1	—	1	—	—	—	—
<i>Summa.</i>								
Monopolets försäljning...	10,189	9,277	11,508	30,974	10,250	9,257	11,981	31,488
Handlandenas import ...	1,177	1,408	1,475	4,060	1,136	1,133	1,154	3,423

Propositionen. I förevarande proposition har föreslagits, att Tobaksmonopolets andel av licensavgiften, som för närvarande ej får överstiga 8 procent av varans priskurantpris eller värde, skall utgå med högst 7.5 procent av samma pris eller värde.

Departements-
chefen. Till stöd för detta förslag har föredragande departementschefen anfört: Enligt 22 § 2 mom. förenämnda förordning åläge det enskild importör av tobaksvara att för varan erlägga en licensavgift, som utgjordes dels av den å varan belöpande skatten, dels ock av ett belopp, motsvarande vad Tobaksmonopolet för täckande av sina omkostnader samt vinst pålade tobaksvara med samma priskurantpris eller, i visst fall, med samma uppskattade värde. Sistnämnda belopp, som utgjorde Tobaksmonopolets andel av licensavgiften, finge dock ej överstiga 8 procent av varans pris-

kurantpris eller värde. För närvarande utginge denna Tobaksmonopolets andel efter den såsom maximum angivna procentsatsen. Det kunde förutses, att den ifrågasatta skattehöjningen gjorde det nödvändigt för de enskilda importörerna att i motsvarande mån höja priskurantpriset på de importerade tobaksvarorna. Då skatten inberäknades i priskurantpriset, vore det sålunda uppenbart, att höjningen av skattesatserna medförde icke blott ökning av det i licensavgiften ingående belopp, som utgjordes av skatt, utan även av det belopp, som tillfölle Tobaksmonopolet. Detta innebure, att Tobaksmonopolet, vars omkostnader och försäljningsvinst det icke varit avsett att påverka genom skatteförhöjningen, likväl genom densamma skulle komma i en något mera gynnad ställning i förhållande till den enskilda importen än för närvarande, därvid det dock finge påpekas, att den nu fastställda maximisatsen för Tobaksmonopolets andel av licensavgiften vore lägre än den procentsats, Tobaksmonopolet förklarade sig för närvarande pålägga sina egna varor för att täcka sina omkostnader samt vinst. Då den enskilda importen, vilken enligt statsmakternas tidigare uttalanden borde utgöra en reglerande faktor vid sidan av monopolets utövare, på senare tid även relativt sett gått avsevärt tillbaka och alltjämt visade tendens till minskning, vore det rimligt, att man sökte undvika en ytterligare förskjutning av nyss angiven art. Med hänsyn härtill syntes departementschefen en sänkning av maximiprocenten för Tobaksmonopolets andel i licensavgiften från nuvarande 8 procent till 7.5 procent vara befogad.

Motionen nr 247 i andra kammaren innefattar förslag om utredning i syfte att genom ändring av gällande bestämmelser rörande tobaksbeskattningen återställa det jämviktsläge mellan Tobaksmonopolets försäljning och tobakshandlarnas import, som avsågs bära råda vid monopolets införande. I samma motion föreslås därjämte att, i avvaktan på en av denna utredning föranledd reglering av förhållandet mellan Tobaksmonopolet och tobakshandlarna, monopolets andel av licensavgiften skulle helt bortfalla.

Motionen
II: 247.

Frågan om detaljhandlarnas ställning till monopolet var föremål för behandling vid 1926 års riksdag. Till ett vid proposition den 7 januari 1926, nr 36, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket m. m. fogat statsrådsprotokoll redogjorde chefen för finansdepartementet för de överläggningar, som förts rörande tobakshandlarnas förhållande till monopolbolaget, varjämte återgavs ett förslag till avtal mellan monopolbolagets styrelse och Sveriges tobakshandlares riksförbund.

Detaljhandeln
med tobaks-
varor.

1926 års bevillningsutskott anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 6 bland annat följande:

1926 års riksdag.

»Vad angår frågan om åtgärder för tillgodoseende av specialtobakshandlarnas önskemål, uttalade 1924 års bevillningsutskott den uppfattningen, att, inom den ungefärliga ramen för de dåvarande försäljningskostnaderna, hänsyn i något större utsträckning än hittills skulle kunna tagas till de olika handlaregruppernas behov genom lämplig differentiering av rabattsatserna. Mot en sådan åtgärds lämplighet ur merkantil synpunkt hava starka betänkligheter rests från monopolbolagets sida. Då det här ovan återgivna förslaget till ordnande av mellanhavandet mellan bolaget och vissa återförsäljare torde tillgodose alla de berättigade anspråk på gottgörelse, som kunna resas från deras sida, utan att därigenom åtgärder tillgripas, som ur synpunkten av rörelsens affärs-mässiga drivande befinnas vara mindre tilltalande, anser utskottet det kunna försvaras, att en uppgörelse träffas i huvudsaklig överensstämmelse med berörda förslag. Därest en dylik överenskommelse kommer till stånd, anser utskottet, att bolaget helt fullgjort de särskilda förpliktelser mot tobakshandlandena, varå riksdagen år 1924 liksom år 1914 häntytt.»

Monopolkontrollutredningen.

I sitt den 21 november 1928 avgivna betänkande angående anordnandet av den statliga kontrollen av aktiebolaget Svenska tobaksmonopolets verksamhet anförde monopolkontrollutredningen beträffande monopolbolagets ställning till handeln med tobaksvaror bland annat följande:

»Någon förhöjning av rabatten å Tobaksmonopolets standardvaror erfordras icke för avsättningen av varorna. Den skulle antagligen icke heller vara till gagn för detaljhandlarna, då den sannolikt skulle medföra, att deras antal komme att ökas. Detaljhandlarna ha visserligen framfört tanken att begränsa antalet återförsäljare, men en sådan begränsning kan, såsom erfarenheten visat, på grund av konkurrensen med importvarorna icke verksamt främjas av Tobaksmonopolet medelst restriktioner vid beviljandet av rabatt till nya återförsäljare och torde över huvud icke kunna genomföras inom ramen för gällande lagstiftning.»

Motionerna I: 272 och II: 400.

I motionerna nr 272 i första kammaren och nr 400 i andra kammaren har föreslagits utredning avseende dels frågan om avvägbringande av effektiv kontroll över importen av tobaksvaror, eventuellt genom Tobaksmonopolets övertagande av själva importen, dels ock frågan om en för alla parter acceptabel reglering av förhållandet mellan Tobaksmonopolet och dess återförsäljare under tillgodoseende av särskilt yrkestobakshandlarnas berättigade önskemål.

Utskottets betänkande.

Det torde knappast med fog kunna göras gällande, att den nu föreslagna skatteförhöjningen å vissa tobaksvaror, som i lika hög grad kommer att belasta monopolbolagets varor som de av tobakshandlarna importerade, skulle innebära en nämnvärd försämring i läget för de enskilda importörerna gent emot monopolbolaget. I motsats till vad som gällde beträffande de åren 1924, 1926 och 1931 beslutade skatteförhöjningarna är nämligen den nu föreslagna icke avsedd att kompenseras av en mot den höjda skatten svarande minskning av Tobaksmonopolets vinst utan att utgöra en verk-

lig ökning i belastningen å tobak och tobaksvaror. Vid sådant förhållande föreligger enligt utskottets mening icke anledning att nedsätta eller borttaga de licensavgifter, importörerna av tobaksvaror hava att erlægga till monopolbolaget.

Såsom framgår av här ovan intagna tabeller rörande omsättningen av tobaksvaror har handlandenas import under det sist förflutna året icke oväsentligt nedgått. Nu nämnda förhållande torde säkerligen icke enbart och sannolikt icke i huvudsak bero på storleken av det skydd, monopolbolaget åtnjuter genom licensavgifter och differentiering i fråga om beskattningen, ett skydd, som varit i stort sett oförändrat under en följd av år. De skäl, som av 1927 års bevillningsutskott anfördes mot företagande av en utredning i syfte att underlätta tobaksimporten, äga enligt utskottets mening alltjämt full giltighet, och av nyss nämnda statistiska uppgifter synes framgå, att importen alltjämt är i stånd att fylla det med densamma avsedda syftet att utgöra ett viktigt korrektiv särskilt i fråga om beskaffenheten av monopolets varor. Därest emellertid importen genom enskilda handlande skulle nedgå så avsevärt, att nyssnämnda med konkurrensen avsedda syfte äventyras, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t och monopolbolagets styrelse ägna denna fråga uppmärksamhet samt vidtaga de åtgärder, som ett för längre framtid bestående förändrat läge må påkalla.

Till stöd för i motionerna nr 272 i första kammaren och nr 400 i andra kammaren framställda förslag har åberopats, att missnöje rådde bland detaljhandlarna inom tobaksbranschen över den behandling, de fått röna från monopolbolagets sida, samt att vid en skärpning av tobaksbeskattningen hänsyn borde tagas till verkningarna därav för återförsäljarna.

Såsom anledningar till missnöjet bland detaljhandlarna har uppgivits dels att de till dem utgående rabatterna icke bestämdes på tillfredsställande sätt, dels ock den omständigheten, att återförsäljarnas antal under de senare åren ökats. I förstnämnda hänseende har erinrats att, oaktat priserna å tobaksvaror under de senare åren varit i sjunkande, rabatterna bibehållits oförändrade.

I fråga om rabatternas bestämmande delar utskottet den uppfattning, åt vilken 1926 års bevillningsutskott i sitt här ovan återgivna uttalande gav uttryck. Utskottet vill särskilt framhålla, att genom den år 1926 mellan monopolbolaget och vissa återförsäljare träffade överenskommelsen bolaget måste anses hava helt fullgjort de särskilda förpliktelser mot tobakshandlarna, varå riksdagen år 1924 liksom år 1914 häntytt. För övrigt torde böra framhållas, att den nu ifrågasatta skatteförhöjningen uppenbarligen icke kan komma att menligt påverka återförsäljarnas ställning.

Beträffande frågan om begränsning av antalet återförsäljare, i vilken fråga monopolkontrollsakkunniga på sätt ovan anförts uttalat sig,

vill utskottet framhålla, att det för monopolbolagets affärsmässiga drift uppenbarligen är av vikt, att ett gott samarbete upprätthålles mellan bolaget och dess återförsäljare. Utskottet hyser därför den förvisningen, att monopolbolaget utan statsmakternas ingripande vidtager de åtgärder, som påkallas för vinnande av ett dylikt samarbete, i den mån därigenom statens och allmänhetens intressen eller andra berättigade hänsyn icke trädas för nära.

Utskottet har icke ansett sig böra biträda det i sistnämnda båda motioner framställda förslaget om utredning rörande reglering av importen av tobaksvaror.

Hemställan. Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 32 samt med avslag å ej mindre motionen I:90 av herrar Holmgren och Bergman, i vad densamma avser tobaksbeskattningen, än även motionen II:247 av herr Lithander, i vad densamma avser ändring i 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	24	0.8	—	28	4	—
Cigarrcigarretter	36	0.4	—	37	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	53	0.2	—	44	1.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	54	0.2	—	45	1.3	—
Röktobak	46	—	1.50	46	—	1.50
Tuggtobak	31	—	1	41	—	1.50
Snus	37	—	0.75	39	—	1.50

I skattehänseende — — — gram.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Kungl. Maj:t bestämes.

2) att motionen II:247 av herr Lithander, i vad den avser begäran om en utredning, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3) att de likalydande motionerna I:272 av herrar Åkerberg och Strömberg samt II:400 av herrar Uddenberg och Nilsson i Örebro icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 februari 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg, Örne, Boman, Bergman, Ericson i Obergå*, Björnsson, Åström, Jönsson i Slatåker, Jönsson i Boa, Lövgren i Nyborg*, Olsson i Ramsta*, Björklund, Olsson i Golvvasta*, Lithander, Olsson i Gävle, Forssberg, Ericson i Boxholm, Heiding* och Johansson i Krogstorp.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer:

vid punkten 1):

av herr *Bergman*, som anförde:

Vilken åsikt man än må hysa om tobaksbruket, torde väl alla vara ense om att folkhälsan icke främjas genom den oerhörda stegring, som under de senare åren iakttagits i avseende på förbrukningen av cigarretter bland yngre årsklasser av befolkningen, icke minst till och med bland halv vuxen ungdom. Riksdagen har enligt min mening både rätt och plikt att vid beskattningen av onyttiga och skadliga artiklar anlägga även de synpunkter, som motiveras av hänsyn till folkhälsa och sund folkuppfostran. Så mycket mer kan i detta fall en sådan synpunkt anläggas, som ingen behöver befara, att någon så oerhörd minskning av konsumtionen skulle bliva följden av den ytterligare något ökade skatten, att staten skulle gå miste om det i propositionen beräknade ganska obetydliga beloppet.

Enligt gjorda beräkningar skulle ett öres höjning i styckeskatten per cigarrett vid oförändrad konsumtion inbringa mer än 20 miljoner kronor. Givetvis bleve konsumtionen emellertid i viss mån minskad — vilket ju är önskvärt — men att denna minskning skulle bli så stor, att ej ens de i propositionen beräknade fem miljonernas tillskott från hela tobaksskatten skulle inflyta, torde vara högst osannolikt. Eventuella farhågor, att konsumenterna skulle omintetgöra det finansiella syftet genom att allmänt övergå till andra och billigare tobaksvaror, torde väl, om det kan anses behöfligt, kunna mötas genom lämpliga åtgärder vid avvägningen av priserna på olika sorter samt genom försäljningstekniska anordningar inom de gränser, som äro genom lagstiftningen och beskattningen utstakade.

I avseende på licensavgifterna ansluter jag mig till Kungl Maj:ts förslag.

Jag hemställer alltså,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändrad antagas samt med bifall till motionen I: 90, i vad den avser tobaksbeskattningen, antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, med den ändringen att skatten å cigarretter bestämmes enligt följande grunder:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarretter med fast pappersmunstycke	53	1.2	—	44	2.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	54	1.2	—	45	2.3	—

av herrar *Örne, Olsson* i Ramsta och *Lithander*, som ansett, att utskottet bort förordna bifall till Kungl. Maj:ts proposition även i vad den avser 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, innebärande att aktiebolaget Svenska tobaksmonopolets andel av den vid import utgående licensavgiften skall sänkas från 8 till 7.5 procent av varans priskurantpris eller värde.; samt

vid punkten 2):

av herr *Lithander*, som i anledning av motionen II:247 hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att genom ändring av gällande bestämmelser rörande tobaksbeskattningen återställa det jämviktsförhållande mellan Tobaksmonopolets försäljningar och tobakshandlarnas import, som avsågs vid monopolets införande.

Särskilt yttrande

av herr *Bärg*, som anfört:

»I överensstämmelse med den uppfattning, varåt jag upprepade gånger inom monopolbolaget givit uttryck, anser jag, att detaljhandeln med tobaksvaror icke är tillfredsställande ordnad. Först genom en avsevärd minskning av antalet detaljaffärer kan enligt min mening en bestående förbättring åstadkommas. Då emellertid spörsmålet om ett rationellt ordnande av detaljhandeln tydligen ännu icke är moget för lösning, avstår jag från att göra något yrkande i den riktningen.»